

EUROPESE BEVRAGING VAN DAKLOZEN 2010

OKTOBER 2010

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	4
INLEIDING	5
HET EUROPEES THUISLOZENBELEID	6
METHODOLOGIE VAN DE EUROPESE CONSENSUSCONFERENTIE OVER “THUISLOOSHEID”	7
HET VOORBEREIDEND COMITÉ	7
DE DESKUNDIGEN.....	7
DE VRAGEN.....	7
DE JURY	7
DE STEM VAN DE DAKLOZE PERSONEN	8
DE VERSCHILLENDE DEELNEMERS AAN DE BEVRAGING	9
HET GEMEENSCHAPPELIJK DAKLOZENFRONT	9
<i>DAK</i>	9
<i>Solidarités Nouvelles</i>	10
<i>Bij Ons / Chez Nous</i>	10
BAPN	10
ORGANISATIE VAN DE EUROPESE BEVRAGING VAN DAKLOZEN 2010	12
UITWERKING VAN DE METHODE VOOR DE ORGANISATIE VAN DE BEVRAGING	12
UITWERKING VAN DE THEMA’S EN DE VRAGEN DIE TIJDENS DE BEVRAGING WORDEN GESTELD ..	12
THEMA’S.....	13
UITGAVE VAN EEN HANDLEIDING VOOR DE BEVRAGING.....	13
EEN WEBSITE OPSTARTEN.....	13
DE MOEILIKHEDEN WAARMEE HET FRONT WERD GECONFRONTEERD.....	13

HET OVERLEG	14
DE VERSLAGEN VAN DE BEVRAGING WORDEN DOORGEGEVEN AAN HET FRONT	14
HERDEFINITIE VAN DE THEMA'S	14
ANTWOORDEN OP DE 6 VRAGEN DIE ZULLEN WORDEN GESTELD OP DE EUROPESE CONSENSUSCONFERENTIE OVER "THUISLOOSHEID"	15
VRAAG 1: WAT IS THUISLOOSHEID? HOE KAN THUISLOOSHEID GEDEFINIEERD WORDEN?	15
<i>De afwezigheid van een eigen woning leidt tot verschillende gevoelens</i>	15
<i>De afwezigheid van een woonst leidt tot verschillende gebreken</i>	16
<i>Dakloosheid kent verschillende oorzaken</i>	17
VRAAG 2: IS HET UITBANNEN/OPLOSSEN VAN THUISLOOSHEID EEN HAALBARE DOELSTELLING?	18
<i>De oplossingen</i>	18
VRAAG 3: KAN THUISLOOSHEID HET BEST/MEEST EFFICIËNT BESTREDEN EN VOORKOMEN WORDEN DOOR EEN AANPAK WAARIN TOEGANG TOT HUISVESTING CENTRAAL STAAT?	21
<i>Wonen</i>	21
<i>Opvang</i>	23
VRAAG 4: HOE KAN ERVOOR GEZORGD WORDEN DAT DE PARTICIPATIE VAN THUISLOZEN EEN ZINVOLLE BIJDRAGE KAN LEVEREN BIJ HET ONTWIKKELEN VAN BELEID ROND THUISLOOSHEID?	25
<i>Participatie</i>	26
VRAAG 5: IN WELKE MATE MOETEN OPVANGINSTELLINGEN VOOR THUISLOZEN TOEGANKELIJK ZIJN VOOR MENSEN ZONDER PAPIEREN EN ANDERE MENSEN MET EEN PRECAIRE WETTELIJKE STATUS?	27
VRAAG 6: WAT ZOUDEN DE BELANGRIJKSTE INGREDIENTEN VAN EEN EUROPESE (EU) STRATEGIE ROND THUISLOOSHEID MOETEN ZIJN?	28
CONCLUSIES	30

VOORWOORD

De strijd tegen dakloosheid is een van de prioriteiten waarvoor ik naar een consensus streef, om te komen tot een bepaling van de middelen en de strategieën voor duurzame oplossingen.

Daarom heb ik me ingezet voor de organisatie van een Europese consensusconferentie over dakloosheid.

Deze belangrijke afspraak in het programma van het Belgisch voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie zal plaatshebben op 9 en 10 december 2010 in Brussel.

Bij de totstandkoming van deze consensus ben ik mij ervan bewust dat een politiek verantwoordelijke moet weten hoe het optimisme van het hart en het pessimisme van de rede met elkaar te verzoenen. Het is moeilijk om gedurende één voorzitterschap een omvangrijk project te kunnen afronden.

Deze uitdaging alleen aangaan zou een enorme beoordelingsfout zijn geweest. Daarom stond ik erop om bij de organisatie van de Europese consensusconferentie over dakloosheid de belangenvertegenwoordigingsorganisaties van mensen die dakloos zijn (geweest) te betrekken. Hiervoor heb ik hen opgedragen om via een actieonderzoek daklozen te ondervragen over de thema's en vragen die zullen worden besproken en ingediend bij de jury tijdens de conferentie.

Wat u nu in handen hebt, is het resultaat van dit zware, nauwgezette werk met eerbied voor de authenticiteit van de gesprekken opgetekend door het Gemeenschappelijk Daklozenfront en zijn partners.

Ik ben ervan overtuigd dat dit verslag relevante elementen zal toevoegen aan onze gesprekken tijdens de conferentie en daarna. Het zal ons inzicht geven in hoe we dak- of thuisloosheid moeten begrijpen, zoals die wordt ervaren door de mensen die zich in een dergelijke situatie bevinden, die onverdedigbaar en ontoelaatbaar is voor het Europese sociale model.

Philippe COURARD

Staatssecretaris voor Maatschappelijke Integratie en Armoedebestrijding

INLEIDING

In het kader van het recht op wonen en het recht op een “dak boven het hoofd”, wil het Belgisch Netwerk Armoedebestrijding (BAPN) benadrukken hoe belangrijk het is om rekening te houden met de stem van de daklozen zelf als basisvoorwaarde om deze aanhoudende problematiek op te lossen, naast het politieke pleidooi en de relaties die met verschillende partners zijn aangeknoopt.

De realiteit van de dakloosheid bestrijden maakt integraal deel uit van de armoedebestrijding en bijgevolg moet hiermee dus absoluut rekening worden gehouden in het sociale en structurele beleid. Met name in het huisvestingsbeleid, maar ook op het vlak van gezondheid, onderwijs, toegang tot hoogwaardige dienstverlening, enz.

Participatie speelt hierbij een fundamentele rol. Het *Gemeenschappelijk Daklozenfront* zet dit dagelijks om in de praktijk door te werken met mensen die op straat leven en die tijdelijk of permanent geen dak boven het hoofd hebben.

Het *Gemeenschappelijk Daklozenfront* laat daklozen in ongedwongen omstandigheden aan het woord. Bij een dergelijke vorm van communicatie komen aspecten naar voren die misschien vreemd kunnen overkomen in de ogen van de klassieke samenleving. Maar net hierin schuilt de kracht van de ervaringen die een bijdrage kunnen leveren aan een dossier zoals dit. Op basis van deze stemmen en gesprekken worden echte “knelpunten” benoemd en/of aan het licht gebracht. Op die manier kunnen het BAPN en zijn ledennetwerken samenwerkingen tot stand brengen en/of doen evolueren om, samen met de daklozen, te komen tot het formuleren van voorstellen en aanbevelingen die worden gedragen door een breed netwerk.

Voor een juiste visie van de realiteit nodigen wij de lezer uit om dit verslag van het *Gemeenschappelijk Daklozenfront* te lezen vanuit het standpunt van de daklozen om op die manier hun ervaringen te aanvaarden en ze volledig naar waarde te schatten.

In de toekomst zullen het BAPN en het *Gemeenschappelijk Daklozenfront* de inhoud van dit verslag en de aangehaalde aanbevelingen op politiek vlak blijven ondersteunen.

De bezorgdheid van het BAPN voor de realiteit van de dakloosheid blijkt reeds uit een dossier genaamd “Toegang tot en uitoefening van het recht op huisvesting in Europa” (maart 2010). Dit dossier krijgt een concreet vervolg in het kader van een gemeenschappelijk project dat op Europees vlak wordt ingediend inzake dakloosheid en huisvesting. Voor dit project werken Belgische partners samen met andere Europese landen.

Samengevat: het BAPN ondersteunt dit verslag, dat het resultaat is van de ervaringen van de mensen zelf. De antwoorden en aanbevelingen met betrekking tot de zes aangehaalde vragen hebben een diepmenselijke en realistische waarde. Het is essentieel dat de kern van hun problemen wordt gepubliceerd en tot bij de politieke verantwoordelijken wordt gebracht die al te vaak verslagen ontvangen die zijn opgevat en opgesteld in goed verwarmde kantoren.

Christine Mahy
Voorzitter BAPN

Paul Vaernewyck
Coördinator BAPN

HET EUROPEES THUISLOZENBELEID

■ AGENDA

2007: de Europese Commissie publiceert een studie getiteld “Dakloosheid in Europa meten”. Deze studie wil methodologieën en praktijken bepalen om onmisbare informatie te verzamelen om de thuis- en dakloosheid te meten. Datzelfde jaar organiseert Frankrijk de consensusconferentie “*Sortir de la rue*”.

2008: het Europees Parlement neemt een verklaring aan, “Uit de wereld helpen van dakloosheid” tegen 2015. Datzelfde jaar, tijdens het Franse voorzitterschap, de besluiten van de vergadering van de ministers van Huisvesting en de Rondetafel rond armoede en sociale uitsluiting, vroeg het Franse voorzitterschap een consensusconferentie over dakloosheid op Europese schaal.

*Een consensusconferentie is een term die oorspronkelijk in de medische sector werd gebruikt. Zij gebruikt dergelijke conferenties om een beslissing te nemen tussen verschillende voorgestelde behandelingen en de beste behandeling voor de patiënt te kiezen. Deze methode is gretig overgenomen in de Angelsaksische en noordse landen voor maatschappelijke aangelegenheden. In Frankrijk werd ze voor het eerst gebruikt in 2007, met de conferentie “*Sortir de la rue*”.*

2009: In het Gezamenlijk verslag over sociale bescherming en sociale integratie wordt verduidelijkt: “Er moet bij voortdurend worden gewerkt aan het terugdringen van dakloosheid als een uiterst ernstige vorm van exclusie.”

Het Gezamenlijk verslag over sociale bescherming en sociale integratie wordt elk jaar gepubliceerd door de Europese Commissie in samenwerking met het Comité voor sociale bescherming van de Europese Raad. Het gaat om een van de opvallendste kenmerken van de open coördinatie methode (OCM) waarin de belangrijkste trends inzake sociale bescherming en sociale integratie in de hele EU zijn opgenomen.

De sociale OCM had gekozen voor dakloosheid en uitsluiting op het vlak van huisvesting als themaprioriteit in 2009. De lidstaten hebben nationale verslagen over dakloosheid en uitsluiting van wonen ingediend.

2010: Op basis van de analyse van deze verslagen roept het Gezamenlijk verslag 2010 de lidstaten op om geïntegreerde strategieën in de strijd tegen dakloosheid en uitsluiting op het vlak van huisvesting uit te werken. De tweede helft van het jaar is België voorzitter van de Europese Unie. Op 9 en 10 december organiseert het de “Europese consensusconferentie over thuisloosheid” in Brussel. De Belgische staatssecretaris voor Maatschappelijke Integratie en Armoedebestrijding, Philippe Courard, belast zijn administratie met de organisatie van deze conferentie, met de steun van FEANTSA.

2011: Er is een telling van het aantal daklozen in de lidstaten gepland.

METHODOLOGIE VAN DE EUROPESE CONSENSUSCONFERENTIE OVER “THUISLOOSHEID”

■ HET VOORBEREIDEND COMITÉ

In januari 2010 werd een voorbereidend comité, Prep Com genaamd, opgericht. De twintig leden van dit comité vertegenwoordigen de verschillende belangensectoren: sociologen, artsen, administraties, onthaalhuizen. De daklozen worden door drie personen vertegenwoordigd.

Het Prep Com is sinds januari 2010 vijf keer samengekomen en zijn taken bestaan uit het: a) uitwerken van de thema's en de vragen; b) kiezen van de deskundigen; c) kiezen van een onafhankelijke jury.

■ DE DESKUNDIGEN

Tijdens de conferentie worden voor elke vraag drie door het Prep Com gekozen deskundigen gehoord. Na hun toelichting op de conferentie, waarin de deskundigen antwoorden op de vragen, worden ze door de jury ondervraagd. De andere aanwezigen mogen eveneens tussenkomen.

Kan als deskundige worden aangesteld, iedere persoon met kennis van of ervaring met het onderwerp: universitaire, vertegenwoordigers van ngo's en van de overheid. Thuislozen kunnen ook tot deskundige worden benoemd.

■ DE VRAGEN

De consensusconferentie zal zes belangrijke vragen over dakloosheid aanhalen waarover een gebrek aan consensus bestaat, waardoor de politieke vooruitgang wordt afgeremd. Deze vragen zijn geselecteerd door het voorbereidend comité.

■ DE JURY

De jury moet, na de conferentie, samenkomen achter gesloten deuren en een consensus bereiken over de aangehaalde vragen en thema's. Deze consensus wordt gepubliceerd in een verslag dat zal dienen als basis voor de ontwikkeling van het Europese daklozenbeleid.

De jury is samengesteld uit zeven personen die niet actief zijn in de strijd tegen dakloosheid, maar belangstelling hebben voor dit debat en het aanreiken van oplossingen.

Het verslag van de jury zal worden overgemaakt aan Hongarije, dat belast is met de verspreiding ervan tijdens zijn zes maanden voorzitterschap van de EU (eerste helft van 2011).

Het verslag van de jury zal eveneens geraadpleegd kunnen worden op verschillende websites.

■ DE STEM VAN DE DAKLOZE PERSONEN

De deelname van de daklozen is een centraal element in de consensusconferentie. Om er zeker van te zijn dat hun stem wordt gehoord, heeft staatssecretaris Philippe Courard de organisatie van een overleg met mensen die ervaring hebben met dakloosheid in de EU toevertrouwd aan een Belgisch platform, met name het *Gemeenschappelijk Daklozenfront*.

De keuze voor het Gemeenschappelijk Daklozenfront met het oog op het vervullen van deze taak heeft te maken met het feit dat het een netwerk is met heel wat ervaring in:

- het verzamelen van de meningen van daklozen;
- het maken van doeltreffende analyses en commentaren;
- het formuleren van nauwkeurige aanbevelingen;
- het interpellieren van de bevoegde overheden.

Het Front wordt gewaardeerd door de gewestelijke en nationale administraties en wordt regelmatig uitgenodigd om deel te nemen aan colloquia of werkvergaderingen op alle niveaus. Het neemt deel aan universitaire studies in opdracht van de politieke overheid. Het Gemeenschappelijk Daklozenfront interpelleert oordeelkundig en regelmatig de overheid en nodigt zichzelf uit om rond de tafel te zitten, waarbij het dus op een syndicale manier te werk gaat.

DE VERSCHILLENDE DEELNEMERS AAN DE BEVRAGING

■ HET GEMEENSCHAPPELIJK DAKLOZENFRONT

Het Gemeenschappelijk Daklozenfront is een platform van verschillende basisorganisaties die worden geleid door mensen met ervaring met dakloosheid. Dit netwerk strekt zich uit over Vlaanderen, Wallonië en Brussel. De drie belangrijkste organisaties zijn het DAK (Antwerpen), Bij Ons – Chez Nous (Brussel) en Solidarités Nouvelles (Charleroi).

Het Front werd 13 jaar geleden opgericht toen een groep daklozen in de straten van Brussel betoogde omdat de wet die hen toeliet een inkomen te hebben, ook al waren ze dakloos, niet toepasbaar was noch toegepast werd. De bezetting van het “Kasteel van de Eenzaamheid” in Brussel en de bezetting van een voormalig gebouw met sociale woningen in Antwerpen door het DAK vormden het begin van het Gemeenschappelijk Daklozenfront.

“Vandaag blijven wij juridische leemten opsporen die de rechten van daklozen in het gedrang brengen en proberen wij de politiek te beïnvloeden. Wij informeren de betrokkenen zo veel mogelijk over hun exacte rechten. Ook wanneer een stad of een OCMW duidelijk de wet niet toepast, treden wij gezamenlijk op. Heel wat openbare administraties weigeren immers de wetten te gehoorzamen of leggen zodanig veel voorwaarden op die niet in de wet staan, dat heel wat Belgische daklozen in hun fundamentele rechten tekortgedaan worden.”

Het Front geeft, in samenwerking met de Belgische Federale Overheidsdienst Maatschappelijke Integratie de “Daklozengids” uit. Dankzij deze brochure worden daklozen geïnformeerd over hun rechten en in het bijzonder over de diensten waarvoor de OCMW's (Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn) verantwoordelijk zijn.

In 2009 heeft het Front aan verschillende sociologische onderzoeken deelgenomen:

- “Onderzoek naar de OCMW-hulpverlening aan daklozen”, uitgevoerd door de universiteiten van Antwerpen en Luik. In opdracht van de Programmatorische Overheidsdienst (POD) Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding en Sociale Economie.
- “Naar een coherente aanpak in de strijd tegen dakloosheid en armoede”, uitgevoerd door het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting.
- “De voorwaardelijkheid van de rechten”, uitgevoerd door het Collectief van de Verenigingen Partners van het Algemeen Verslag over de Armoede.

■ DAK

Het DAK (Daklozen Aktie Komitee) is een vrijwilligersvereniging die steunt op ervaringsdeskundigheid in verband met dakloosheid. Het is voornamelijk actief in Antwerpen. Vanuit heel Vlaanderen wordt een beroep gedaan op zijn ervaring. Het streeft naar de emancipatie van armen die in de marge van de samenleving leven of die dreigen erin terecht te komen. Het DAK is een belangenvereniging voor daklozen. Het is een soort vakbond die hulp en steun biedt aan de allerarmsten, en dit met juridische begeleiding, sociale hulpverlening, fysieke of geestelijke gezondheidszorg. Het organiseert projecten rond de basisbehoeften: voeding, kleding, wonen, cultuur. Het DAK werkt vaak samen met het OCMW en zijn diensten. Het maakt deel uit van verschillende netwerken: het Collectief van de Verenigingen Partners van het Algemeen Verslag over de Armoede, het Gemeenschappelijk Daklozenfront, Stop Armoede Nu, het Ministerie van de woonscrisis en het Antwerps Platform Wonen. Het neemt ook deel aan verschillende vormen van overleg, zoals het “Straatoverleg”, een overleg met alle straatwerkers, en “LIDO” (Lokaal Intersectoraal Drugs Overleg).

■ SOLIDARITÉS NOUVELLES

Solidarités Nouvelles (Nieuwe Solidariteiten) bekommert zich om de huisvestingsproblematiek van de armen. Zij schept voorwaarden zodat wie van de samenleving is uitgesloten, opnieuw sociale contacten kan leggen en zelf aan zijn terugkeer in de samenleving kan werken. Daarom steunt en stimuleert ze de ontwikkeling en oprichting van collectieven waarin mensen en gezinnen hun lot in eigen handen nemen en samen strijden. *Solidarités Nouvelles* verzorgt de werking van de collectieven *Droit au Logement* (DAL) in Charleroi, Bergen en Luik en van comités van permanente bewoners op plaatsen die normaal gezien zijn voorbehouden voor het toerisme (campings). Ze stimuleert daklozen en andere armen om deel te nemen aan regelmatige bijeenkomsten. Ze interpelleert politici dankzij opzienbarende acties zoals manifestaties, bezettingen van leegstaande woningen, enz.

Solidarités Nouvelles neemt ruimer gezien deel aan verschillende groeperingen in België, zoals het Gemeenschappelijk Daklozenfront, het Ministerie van de woonscrisis, enz. Buiten de landsgrenzen onderhoudt ze relaties met het Franse *DAL*, de *International Alliance of Inhabitants* en de Bewonersbeweging van Brazilië.

■ BIJ ONS / CHEZ NOUS

De vereniging Bij Ons / Chez Nous biedt een omgeving waar onthaal, ontmoeting en solidariteit centraal staan. Ze werkt actief samen met de meest gemarginaliseerde groepen uit het Brussels Gewest. Ze wil ondersteuning bieden in het dagelijks leven van haar doelpubliek. Anderzijds biedt ze via de sociale permanentie hulp op maat voor mensen met de meest uiteenlopende vragen of problemen. De meeste vragen hebben betrekking op wonen. De maatschappelijk werkers van de vereniging helpen mensen die een aanvraag indienen met het oplossen van hun administratieve of juridische problemen, treden op als bemiddelaar bij derden, onderhandelen met schuldeisers en zijn de tussenpersoon in hun contacten met andere gespecialiseerde diensten.

Bij Ons/Chez Nous werkt nauw samen met de verschillende hoofdrolspelers op het terrein en is actief vertegenwoordigd in verschillende organisaties zoals de Brusselse Bond voor het Recht op Wonen (BBRoW), het Gemeenschappelijk Daklozenfront, de gewestelijke vergaderingen van de onthaalhuizen en nog vele andere.

■ BAPN

Het Belgisch Netwerk Armoedebestrijding (BAPN) is een nationale vereniging. Het stelt alles in het werk om de armoede op nationaal (en Europees) vlak structureel te bestrijden, vanuit de verenigingen waar armen het woord nemen en met partners uit het middenveld. BAPN onderneemt acties en formuleert beleidsaanbevelingen. Op die manier tracht het de bestaande sociale, politieke en economische structuren te veranderen om de vicieuze armoedecirkel te doorbreken. BAPN streeft naar een beleid dat ook voor mensen in armoede een gunstig beleid is, een beleid dat hen op korte termijn helpt de moeilijkheden in hun dagelijks leven het hoofd te bieden en dat op lange termijn armoede onmogelijk maakt. Via een positieve beeldvorming en communicatie (jaarlijks toegespitst op 17 oktober, werelddag van de armoedebestrijding) probeert BAPN het stigmatiserend beeld met betrekking tot mensen die in armoede leven geleidelijk aan te doorbreken.

BAPN is een verbindingsorgaan en draagt de kennis over van de netwerken en van zijn partners en de verenigingen waar armen het woord nemen.

De leden van BAPN zijn de gewestelijke netwerken in de strijd tegen de armoede, met name de Brusselse (*Forum Bruxellois de Lutte contre la Pauvreté* en Brussels Platform Armoedebestrijding), Vlaamse (Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen) en Waalse (*Réseau Wallon de Lutte contre la Pauvreté*) netwerken/partners.

BAPN is zelf lid van het EAPN, het Europees Netwerk Armoedebestrijding.

Bij Ons/Chez Nous en *Solidarités Nouvelles* behoren respectievelijk tot het Vlaamse en het Waalse Netwerk Armoedebestrijding, wat niet uitsluit dat ze hun zelfstandigheid bewaren.

BAPN behoort tot het EAPN (European Anti-Poverty Network, het Europees Netwerk Armoedebestrijding), dat sinds 1990 het Europees Netwerk van verenigingen in de strijd tegen de armoede en de sociale uitsluiting is. Het is een onafhankelijk netwerk van verenigingen en groepen die de strijd aangaan tegen de armoede en de sociale uitsluiting in de lidstaten van de Europese Unie.

ORGANISATIE VAN DE EUROPESE BEVRAGING VAN DAKLOZEN 2010

■ UITWERKING VAN DE METHODE VOOR DE ORGANISATIE VAN DE BEVRAGING

Het Front werkt een eenvoudige methode uit om in de landen van de EU de mening van thuislozen te verzamelen en ze op de conferentie te laten horen.

Er wordt met volgende elementen rekening gehouden:

- In het kader van de ontwikkeling van deze methode zo veel mogelijk daklozen aan dit project laten deelnemen;
- De manier waarop daklozen op de hoogte gebracht gaan worden van de conferentie en van de bevraging (vergaderingen);
- De organisatie van de bevraging (vergaderingen) zelf;
- De transcriptie van de antwoorden van de dakloze personen tijdens de vergaderingen en het opstellen van de verslagen;
- De manier waarop deze verslagen worden geanalyseerd.

In de loop van dit proces zal een aantal voorstellen worden gedaan. Aan de deelnemers aan het project in België en in de landen waar de bevraging zal plaatsvinden, wordt telkens een reactie gevraagd met betrekking tot de ingediende voorstellen.

Uit deze voorstellen zal blijken dat lokale organisaties vergaderingen moeten organiseren.

“Wij verkiezen te werken met verenigingen die door daklozen zelf worden bestuurd, indien nodig gesteund door professionele organisaties. Maar als we deze niet kunnen vinden, zal de bevraging (vergadering) door beroepsmensen kunnen worden georganiseerd.”

De lokale organisatie zal instaan voor de uitnodigingen voor de vergaderingen. Deze uitnodiging is bestemd voor mensen die ervaring hebben met dakloosheid, waarbij hen wordt gevraagd om aan de vergaderingen deel te nemen. De uitnodiging moet wijd worden verspreid, zowel via de lokale en nationale netwerken, als via professionele organisaties en verenigingen.

Wat de verslagen van de vergaderingen betreft, zal worden genoteerd wie spreekt, middels een voornaam of alias. De woorden van de deelnemers moeten zo getrouw mogelijk worden weergegeven.

■ UITWERKING VAN DE THEMA'S EN DE VRAGEN DIE TIJDENS DE BEVRAGING WORDEN GESTELD

De uitwerking van de vragen die op de conferentie worden gesteld is een van de taken van het Prep Com. Op 31 maart 2010 kondigt het Prep Com aan dat de vragen pas in de loop van de maand mei 2010 klaar zullen zijn. Om de timing van het overleg niet in gevaar te brengen, krijgt het Front de toestemming om zelf de vragen uit te werken. De thema's en voorstellen van de vragen van het Front zijn een weerspiegeling van de thema's die het voorbereidend comité heeft gekozen. Deze vragen zullen worden gesteld aan daklozen in verschillende landen van de EU. **De formulering van de vragen kan door de plaatselijke organisatie worden aangepast.**

■ THEMA'S

1. Wat is een dakloze?
2. Wat zijn de oplossingen op korte termijn?
3. Wat zijn de oplossingen op lange termijn?
4. Migranten
5. Europa

■ UITGAVE VAN EEN HANDLEIDING VOOR DE BEVRAGING

Op 1 mei 2010 verspreidt het Front een tekst in drie talen (Nederlands, Engels en Frans). Deze tekst is een handleiding voor de partners die de vergaderingen in de verschillende landen van de Unie organiseren. Hij bericht over het hoe en waarom van de Consensusconferentie ende bevraging van daklozen. De tekst bevat de thema's en voorstellen voor vragen die eruit voortvloeien. Hij geeft toelichting bij de methode van de bevraging en de manier waarop de site moet worden gebruikt. Ook de timing staat erin beschreven.

■ EEN WEBSITE OPSTARTEN

Aanvankelijk richtte het Front de website www.europeanhomeless2010.eu op als intern communicatiemiddel en als een database die toegankelijk is voor iedereen die aan het project werkt.

“Daarna hebben we de website gebruikt om daklozen in heel Europa te contacteren. We hebben hen uitgenodigd om mee te werken aan de opbouw van de website. Hiervoor konden ze ons teksten, links, commentaren bezorgen als aanvulling bij wat we reeds op de website hadden geplaatst (recente Europese verslagen, informatie, links naar andere websites).

Wij hebben op onze blog korte teksten gepubliceerd rond specifieke thema's, om op die manier, via een andere vorm van deelname, daklozen uit te nodigen om na te denken en hun mening te geven. Wij vroegen de daklozen ook naar hun mening over de verslagen die over hun land zijn gepubliceerd.”

Op de vergadering van het Prep Com op 31 maart 2010 hebben verschillende deelnemers hun ongerustheid geuit, omdat het afgesproken werkplan slechts voorzag in overleg in 5 landen: Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Nederland en België. Dit kon worden beschouwd als een geografisch onevenwicht in de deelname aan de bevragingen. Het Prep Com gaf vervolgens het Front de toestemming om de bevraging uit te breiden naar de andere landen van de Unie, via de website.

Zo worden op de onthaalpagina van de website alle mensen die ervaring hebben met dakloosheid door het Front uitgenodigd om deel te nemen aan de bevraging. Het is ook mogelijk om videoclippen op te sturen waarin mensen met ervaring met dakloosheid een antwoord geven op een of meerdere vragen.

■ DE MOEILIKHEDEN WAARMEE HET FRONT WERD GECONFRONTEERD

“Dit onderzoek mag natuurlijk niet beweren exhaustief te zijn. We hebben namelijk geen gesprekken kunnen voeren met daklozen in alle lidstaten, noch onze vragen in alle officiële talen van de Unie kunnen stellen. Ons werk heeft echter nuttige en relevante elementen opgeleverd die zeker zullen bijdragen tot de discussie tijdens de conferentie.”

HET OVERLEG

De bevraging heeft uiteindelijk plaatsgevonden in 8 lidstaten - Duitsland, België, Denemarken, Schotland, Frankrijk, Hongarije, Italië, Nederland - en op de website. Er hebben 225 personen aan deelgenomen.

■ DE VERSLAGEN VAN DE BEVRAGING WORDEN DOORGEGEVEN AAN HET FRONT

Gedurende de maanden juli en augustus 2010 komen de verslagen van de bevraging in de verschillende landen van de Europese Unie op het secretariaat van het Front aan. De verslagen zijn opgesteld in verschillende talen: Frans, Nederlands, Engels, Duits, Hongaars en Deens.

■ HERDEFINITIE VAN DE THEMA'S

Bij het doornemen van de verslagen stelt het Front vast dat de vragen verschillen van land tot land en dat de antwoorden verschillende thema's tegelijk inhouden. Dit kan worden verklaard doordat het Front in zijn handleiding voor de organisatie van de bevraging de partners zelf liet kiezen welke voorgestelde vragen zouden worden gesteld en deze vragen zelfs konden worden aangepast.

Wat de daklozen hebben gezegd, heeft geleid tot een herdefinitie van de thema's als volgt:

1. De situatie van de daklozen
 - Verwerpen en uitsluiten
 - Het gebrek aan hygiëne en veiligheid
2. Waarom en hoe
 - Breuk met de familie
 - Het verlies van werk
 - Gezondheids- en verslavingsproblemen
3. De oplossingen
 - De toegang tot wonen
 - De toegang tot opvang
 - Preventie
 - Begeleiding
 - Participatie
 - De toegang tot werk
 - Het verkrijgen van rechten
 - De toegang tot onderwijs
 - De toegang tot gezondheidszorg
4. Migranten
5. Europa

ANTWOORDEN OP DE 6 VRAGEN DIE ZULLEN WORDEN GESTELD OP DE EUROPESE CONSENSUSCONFERENTIE OVER “THUISLOOSHEID”

Tijdens het Prep Com van 6 juni 2010 is besloten welke zes vragen zullen worden gesteld op de consensusconferentie over “thuisloosheid” op 9 en 10 december in Brussel.

■ VRAAG 1: WAT IS THUISLOOSHEID? HOE KAN THUISLOOSHEID GEDEFINIEERD WORDEN?

→ Een Thuis is synoniem voor een woonst zoals bedoeld in het “recht op wonen”.

Dit wil zeggen een plaats waar niet alleen de elementaire behoeften, zoals hygiëne en veiligheid, kunnen worden gewaarborgd en waar men thuis is, maar ook een plaats waarvan men eigenaar of huurder is.

→ Een thuisloze is een persoon zonder woonst, zonder dak.

Dit kan iemand zijn die op straat leeft, die tijdelijk bij vrienden logeert, die in een opvangstructuur zit.

→ Thuisloosheid is gelijk aan dakloosheid, het is een situatie zonder woonst..

Het is een situatie waarin men wordt uitgesloten van de samenleving en waarin men persoonlijk verantwoordelijk wordt gesteld voor de situatie waarin men zich bevindt.

■ DE AFWEZIGHEID VAN EEN EIGEN WONING LEIDT TOT VERSCHILLENDE GEVOELENS

→ Uitsluiting

Het is de totale maatschappelijke uitsluiting.

Ik beschrijf mezelf. Ik heb het gevoel de maatschappij tot last te zijn. Het is een absurde maatschappelijke kost. Het zou voor de maatschappij goedkoper zijn als ik beter geïntegreerd was.

Sociale uitsluiting kan zowel kinderen als een van de ouders die een scheiding achter de rug hebben of uit elkaar zijn, treffen. Een ernstig trauma (liegen, uit het ouderlijk huis worden gezet, vervreemding van de ouders) kan het oordeel over de familie verinnerlijken. Dit kan ertoe leiden dat men zichzelf van de samenleving uitsluit, doordat men zich anders dan de anderen voelt. Dit kan het resultaat van discriminatie zijn. (2 c).

→ Schuldgevoel

Het is soms beter om dood dan dakloos te zijn.

Zonder baan en vaste verblijfplaats ben je helemaal niets, alsof de wereld net zoals jijzelf niet meer bestaat.

→ Gevoel van onzichtbaarheid

Men doet alsof er geen probleem is. Het probleem bestaat enkel wanneer iemand sterft.

→ Verlies van zelfvertrouwen

Een dakloze verliest zijn identiteit, zijn stem, zijn zelfvertrouwen en er wordt niets gedaan voor ons opdat we ons zelfvertrouwen zouden terugvinden.

Dat is het ergste wat iemand kan overkomen. Je wordt niet alleen emotioneel geraakt, je verliest ook het vertrouwen in jezelf en in de anderen. Je denkt dat je niemand meer kan vertrouwen en op die manier word je door de samenleving verstoten omdat je er niet kan integreren.

Dakloos zijn, betekent dat je alles hebt verloren, al je middelen en al je elementaire Belgische en Europese burgerrechten. Je weet niet waar je naar het toilet kan, waar je je kan wassen. Je eet niet wanneer je honger hebt. Je bent door iedereen verlaten (familie, instellingen, OCMW). Je weet twee uur op voorhand nog niet of je een slaapplek of een kom soep zal vinden. Het is de blik van de mensen, het totale gebrek aan solidariteit.

■ DE AFWEZIGHEID VAN EEN WOONST LEIDT TOT VERSCHILLENDE GEBREKEN

→ Het gebrek aan hygiëne en veiligheid

Een huis hebben betekent de mogelijkheid van hygiëne, maar ook een toevluchtsoord, een eiland waar je je gelukkig kan opsluiten wanneer je niet onder de mensen wil komen. Een schuilplaats bij slecht weer of wanneer je ziek bent, al is het maar een beetje koorts.

Wie geen vaste woning heeft, kan aan heel wat basisbehoeften niet voldoen, zoals slapen, rusten, zijn bezit bewaren, zich wassen, zijn privacy beschermen en veiligheid.

's Nachts is het een andere wereld, vooral voor een vrouw. De nacht op straat wordt voor vrouwen een thuis. Het is voor een vrouw, vergeleken met een man, zeer zwaar om op straat te slapen. Ze is meer blootgesteld aan geweld (diefstal, racketeering, prostitutie, misdaden, delinquentie, ...).

Wie dakloos is, heeft geen enkele bescherming.

Dit betekent: niet slapen, niet eten, geen correcte verzorging. Dit betekent ook dat men is blootgesteld aan gevaar (alcohol, drugs, geweld, ...). Dakloos zijn, betekent: geen intimiteit of privacy hebben.

■ DAKLOOSHEID KENT VERSCHILLENDE OORZAKEN

→ Breuk met de familie

Kinderen, jongeren die het huis hebben verlaten of die door hun ouders het huis zijn uitgezet, komen op straat terecht.

De nieuwe vriend van mijn moeder wilde dat ik het huis uitging.

Tot de breuk leefde ik samen met mijn familie, dan ben ik bij vrienden gebleven en uiteindelijk kwam ik op straat terecht.

Ook na een scheiding kan het gebeuren dat een van de partners op straat terechtkomt. Dit geldt zowel voor vrouwen als voor mannen.

Bij een scheiding blijft het appartement meestal in handen van de man en staan de vrouwen op straat, waarna ze naar tehuizen gaan (noodopvangcentra, centra voor opvang en maatschappelijke integratie, enz.).

Toen onze relatie voorbij was, heb ik mijn vriendin en mijn kinderen verlaten voor de straat.

→ Het verlies van werk

De meeste daklozen hebben geen werk, of hebben hun werk verloren, waarna ze hun appartement verliezen en op straat terechtkomen.

Ik heb mijn werk verloren door problemen, ik had geen geld meer en ben dan in mijn wagen gaan wonen.

Ik heb zelf fouten gemaakt, maar het verlies van mijn werk was de genadeslag. Bovendien ben ik op redelijk hoge leeftijd ontslagen.

→ Problemen met geestelijke gezondheid en met verslavingen

Nadat ik had toegegeven verslaafd te zijn, werd ik haast weggejaagd. Al mijn geld ging naar alcohol en verdovende middelen.

Verslavingsproblemen verergeren nog wanneer je thuisloos bent.

Ik leefde samen met mijn vader en mijn broer. Mijn vader is zwaar drankverslaafd, hij heeft er ons meer dan eens uitgegooid. Ik had er genoeg van en het is minder erg op straat.

Als daklozen hebben we haast allemaal op een of andere manier psychische problemen.

■ VRAAG 2: IS HET UITBANNEN/OPLOSSEN VAN THUISLOOSHEID EEN HAALBARE DOELSTELLING?

→ Thuisloosheid uitbannen:oplossen is een haalbare doelstelling als de politieke strijd voor de toegang tot wonen wordt gevoerd in het kader van de strijd tegen armoede.

Dakloze personen zijn in de eerste plaats arme mensen. Het enige wat hen onderscheidt van andere arme mensen is het feit dat ze hun woning zijn verloren. De oorzaken waardoor ze hun thuis verliezen, zijn dezelfde als diegene die leiden tot armoede.

Daklozen zijn alledaags, het zijn de oude armen, nu zijn er op de hoek van elke straat. Stop met een negatief beeld over thuislozen op te hangen.

Het hoofddoel is de armoede te stoppen.

→ De basis van dit preventiebeleid tegen armoede en dakloosheid moet de uitvoering van sociale rechten zijn, zoals opgenomen in het Europees Sociaal Handvest van fundamentele rechten, om gelijke toegang tot onderwijs, gezondheidszorg, werk en huisvesting te garanderen.

■ DE OPLOSSINGEN

→ De toegang tot onderwijs

Het onderwijs moet gratis zijn voor iedereen vanaf 3 jaar en tot het einde van de schoolplicht. Er moeten vervolgens maatregelen voor de armsten worden getroffen zodat zij gemakkelijker toegang krijgen tot het hoger onderwijs of een opleiding. Het onderwijs moet van een goede kwaliteit zijn voor iedereen, onafhankelijk van de sociale status. Het moet ervoor zorgen dat de vaardigheden van de jongeren worden benut en jongeren moeten begeleid worden bij de keuze van een beroep.

Er zijn adolescenten die jaren op straat doorbrengen. Het is de rol van de ouders om hen op te voeden, om hen niet aan hun lot over te laten, om te verhinderen dat ze op straat eindigen. De jongeren moeten worden omkaderd totdat ze volwassen zijn. Hun vaardigheden moeten worden benut, ze moeten worden begeleid zodat ze een baan vinden die hen aanstaat.

Ik heb nooit het geluk gehad goed onderwijs te kunnen volgen, wij hadden er thuis de middelen niet voor. Wij hadden evenmin de middelen om met vakantie te gaan of om deel te nemen aan een culturele activiteit.

Ik kan niet antwoorden op de vraag over Europa. Voor mij is het een moeilijke vraag en daardoor voel ik mij dom. Ik ben niet zeker dat ik weet wat de EU is, ik heb de laatste twee jaar op school haast volledig gemist en thuis werden geen kranten gelezen.

→ De toegang tot werk

De integratie van een arme persoon gaat via het werk, zelfs via een engagement als vrijwilliger.

De enige manier om de situatie van de daklozen op te lossen is werk, omdat integratie enkel via werk verloopt.

Ik ben van het ene naar het andere onthaaltehuis gegaan en ben ten slotte als vrijwilliger bij Spullenhulp gaan werken. Ik werk er nog steeds.

Het minimumloon moet worden verhoogd om arme mensen te stimuleren om te gaan werken.

Om de armoede terug te dringen zou de overheid de minimumlonen moeten verhogen, zodat meer mensen zin zouden hebben om te gaan werken en meer geld zouden verdienen.

De arbeidsmarkt moet toegankelijk worden gemaakt voor de allerarmsten. Er is nood aan een beleid van positieve discriminatie om de arbeidsmarkt voor deze mensen toegankelijk te maken.

Het gemeentebestuur zou de mensen die een risico lopen moeten beschermen, geen zaken doen, maar de werklozen helpen. De provincie en de gemeente zouden contracten met ondernemingen moeten afsluiten om een percentage werklozen die in slaapzalen verblijven, aan te werven.

Wanneer iemand zijn baan verliest, moet erop worden toegezien dat hij zijn huisvesting kan blijven betalen. En dit door middel van een aangepast systeem van vervanginkomens die de kosten voor de huur van een woning daadwerkelijk en duurzaam dekken.

Het is zeer moeilijk om een baan te vinden - en vooral te behouden - wanneer je geen woning hebt.

Het is een vicieuze cirkel, geen huis, geen werk. Geen werk, geen geld en dus geen huis. Het is als een slang die zijn eigen staart opeet.

Ik kan geen werk vinden of naar school gaan omdat ik niet kan zeggen waar ik op deze of gene dag zal zijn.

→ Begeleiding

Net zoals heel veel zeer arme mensen, hebben dakloze personen vaak nood aan een intensieve begeleiding. Ze moeten daarom niet in een “speciale categorie” worden ondergebracht. Hierdoor wordt de sociale uitsluiting immers nog versterkt.

De begeleiding moet geïndividualiseerd zijn

Een netwerk dat de mensen begeleidt, is zeker nuttig, maar er zijn voor iedereen verschillende tussenkomsten nodig.

De begeleiding moet worden uitgevoerd door een bekwame persoon die zich kan inleven in de situatie en die weet hoe het er op straat aan toegaat.

Er is nood aan een intensieve begeleiding, je begeleider moet als een vriend zijn. Als je naar een dienst gaat, moet je je leven uit de doeken doen en als je enkele dagen later naar een andere dienst gaat, moet je opnieuw je hele leven uit de doeken doen. Op het einde heb je er genoeg van en probeer je je op een andere manier te beredderen. Als je goed begeleid wordt, zou je niet langer een thuisloze mogen worden.

De opleiding van de maatschappelijk werkers mag niet louter theoretisch zijn, ze moet ook praktische stages bevatten met mensen in moeilijkheden, met zin voor verantwoordelijkheid, ernst, menselijkheid, een grote luistervaardigheid. Ze moeten een onmiddellijk antwoord klaar hebben.

De begeleiding moet worden vervolgd, zelfs wanneer de persoon opnieuw een woning heeft gevonden. Dit om te vermijden dat deze persoon zijn woning opnieuw zou verliezen.

Het volstaat niet om een onthaaltehuis te verlaten, het blijft gevaarlijk wanneer men opnieuw een woning heeft. De problemen herbeginnen: het aantal deurwaarders en facturen verdubbelt en ze zorgen ervoor dat de nieuwe woning in gevaar komt. Er zou een begeleiding moeten zijn zodat men in alle rust deze woning kan blijven betrekken. Er moet heel wat worden gedaan om ervoor te zorgen dat deze persoon zijn plaats in de samenleving terugvindt.

Een opvolging zou ervoor kunnen zorgen dat men niet opnieuw op straat of in een tehuis terecht komt, vooral wanneer men geen ouders heeft.

De begeleiding kan worden gesuggereerd, maar mag niet verplicht zijn.

Een opvolging om te vermijden dat men dezelfde fouten maakt. Een opvolging, zonder dat men echter de privacy van de mensen aantast.

Aan iedere persoon in moeilijkheden moeten opvolging en begeleiding worden voorgesteld. Ok, dit hangt volledig af van de wil van de persoon. Voor sommigen is het onmisbaar, voor anderen dan weer ondraaglijk.

→ De toegang tot gezondheidszorg

De toegang tot gezondheidszorg moet onvoorwaardelijk zijn. Deze toegang moet gelijk zijn voor iedereen, onafhankelijk van de levenssituatie van de persoon.

Ik had met drugs moeten stoppen en werk vinden.

Het zou voor mij beter zijn als ik een beroep kon doen op geestelijke gezondheidszorg. Dit moet op aanraden van de arts, maar dat is duur en ook lang wachten.

→ Het verkrijgen van rechten

Arme mensen moeten worden geïnformeerd over hun rechten zodat ze ze kunnen laten gelden. De toegang tot rechten moet onvoorwaardelijk zijn, zodanig dat ze onvervreemdbaar worden.

Het moet gedaan zijn met OCMW's die doen wat ze willen en ze moeten worden verplicht om de federale wetten toe te passen in plaats van ze te interpreteren.

Ik ken niet al mijn rechten (we worden slecht ingelicht). Zelfs de rechten die ik denk te hebben, worden door de politie vaak met de voeten getreden en ze willen deze elementaire rechten niet erkennen.

Het is voor mensen zonder middelen zeer moeilijk om zich te beredderen, omdat ze geen weet hebben van de wetten die moeten worden toegepast.

Zonder referentieadres heeft men geen recht op rechten. Men zou het OCMW als referentieadres moeten kunnen opgeven, maar dit wordt slechts met mondjesmaat toegelaten, afhankelijk van de goede wil van de maatschappelijk werkers. Ze ontnemen ons dit recht.

■ VRAAG 3: KAN THUISLOOSHEID HET BEST/MEEST EFFICIËNT BESTREDEN EN VOORKOMEN WORDEN DOOR EEN AANPAK WAARIN TOEGANG TOT HUISVESTING CENTRAAL STAAT?

→ De politieke aanpak gericht op de toepassing van het “recht op wonen” is de meest doeltreffende methode in de preventie van en de strijd tegen dakloosheid. Dit recht staat in het Handvest van Europese grondrechten en is door het Verdrag van Lissabon wettelijk verplicht geworden. Om het “recht op wonen” toe te passen, moet de toegang tot wonen voor arme mensen mogelijk gemaakt worden.

De toegang tot wonen moet onvoorwaardelijk zijn.

Een huis is een recht voor iedereen dat nooit in vraag zou mogen worden gesteld.

Het recht op wonen mag niet in vraag worden gesteld, het mag enkel worden verbeterd. Er mogen geen voorwaarden aan worden verbonden, het mag geen hindernissenparcours zijn met ongelooflijke administratieve procedures, die overigens vaak nutteloos zijn, bedoeld om tijd te verliezen en mensen zonder thuis te ontmoedigen.

Daklozen willen opnieuw een woning vinden. Dit geldt zowel voor wie op straat leeft als voor wie in opvang is.

Daklozen slapen niet noodzakelijk op straat, maar zijn steeds op zoek naar een plek.

Opdat armen toegang tot wonen zouden krijgen, moeten de huurprijzen betaalbaar worden. De huurprijs moet gereguleerd worden.

Er is niet genoeg huisvesting en zeker niet tegen een betaalbare prijs. Er is zeer weinig hulp om een woning te vinden. De bestaande diensten hebben hun plafond bereikt en bereiken niet iedereen.

Hier in Hongarije hebben zelfs mensen met geld het moeilijk om een woning te vinden. Waarom zou iemand zoals ik dan nog hoop koesteren?

Er zou moeten worden opgetreden tegen de huiseigenaars. In 10 jaar tijd zijn de huurprijzen verdubbeld. De huur moet een derde van het inkomen zijn. We verdienen € 725, dat maakt dus € 250 voor de huurprijs.

Mijn dochter zou snel iets gevonden hebben indien de prijzen betaalbaar waren. Het speculeren op de huisvestingsprijzen moet stoppen.

Er moet een beleid komen voor de bouw van sociale woningen, gekoppeld aan sancties wanneer de door de overheid opgelegde quota niet worden nageleefd.

Het is een vicieuze cirkel, je hebt een laag inkomen en dus moet je bij huisjesmelkers aankloppen, waardoor je natuurlijk een slechte woning hebt.

Wij zouden voorrang moeten krijgen voor sociale woningen, want wij wonen op straat en hebben dus dringend een dak boven ons hoofd nodig. Wij zijn het die hulp vragen, niet de politici.

De overheden moeten de overname van lege gebouwen organiseren om er woningen van te maken. De renovatie van deze gebouwen zou kunnen worden uitgevoerd door arme mensen in het kader van integratie-, leer- en werkprojecten.

Er is ook een gebrek aan politieke besluitvaardigheid om al die lege kantoren en ruimten boven handelszaken om te vormen tot woningen.

De stad zou de huizen en appartementen die heel wat rijke mensen laten leegstaan in beslag kunnen nemen, en dat al jarenlang.

De politici zouden de mensen op straat eens moeten gaan opzoeken en hen zeggen: "Daar is een gebouw dat moet worden gerenoveerd (werk dat wordt aangeboden aan thuislozen), jullie voeren de werken uit en hebben een woning".

Er moeten meer woningen komen en de bestaande woningen, die echter niet meer gebruikt kunnen worden, moeten worden gerenoveerd. Op die manier zorgt men voor werkgelegenheid en neemt ook het huisvestingsaanbod toe.

Leegstaande gebouwen (met name openbare gebouwen) zouden ter beschikking gesteld moeten worden van daklozen, en indien mogelijk moeten ze de mogelijkheid krijgen om ze te restaureren. Dit kan niet alleen helpen bij het oplossen van hun problemen, maar hen ook verantwoordelijkheid bijbrengen.

Personen die verkiezen in gemeenschap te leven moeten dat kunnen doen. Er zijn verschillende formules voor solidair wonen mogelijk, waarin iedere persoon of familie een eigen woning heeft en met gemeenschappelijke ruimtes, zoals de keuken en de living. Maar ze mogen niet dienen om ongewenste gasten te herbergen, ver van hun gewoonlijke verblijfplaats.

Ik woon in een tijdelijke woning met een eigen toilet maar met een gemeenschappelijke keuken. Een manier van leven die past bij mijn temperament, maar zeker niet voor iedereen.

→ Zolang er geen toegang tot wonen is, moet men iedereen die zijn woning heeft verloren een degelijke opvang bieden.

■ OPVANG

De opvang moet voldoen aan de Europese minimumnormen. In de eerste plaats moet rekening worden gehouden met de menselijke waardigheid en de behoefte aan intimiteit. Slaapzalen voldoen dus niet aan deze voorwaarden.

Ik heb in een vuil hotel moeten verblijven, waar het niet mogelijk was te koken of de was te doen. Ik heb ook in een vrouwenhotel verbleven, waar er drie toiletten waren voor 73 vrouwen. Dat hotel zat onder de mieren en de vlooiën. Het rook er naar rioleringen.

Voor mij is huisvesting belangrijk, omdat men in een slaapzaal niet echt privacy heeft. Je kan er niet slapen of een dagindeling volgen.

Leven in gemeenschap is goed, maar om mens te zijn heeft een mens nood aan privacy.

Ik houd niet van het idee opgesloten te zijn in een huis met andere daklozen. Wie zijn ze? Ik heb hen niet gekozen. Zelfs aan het station proberen ze me steeds te bestelen. Hoe moet dat dan in een huis waar we worden verplicht om samen te leven?

Er is nood aan echte huisvesting, en niet aan een slaapzaal waar alles moeilijk is.

De opvang moet onvoorwaardelijk zijn.

Ik heb geen hulp gekregen, ik had nochtans om hulp gevraagd, maar ik heb in het station moeten slapen omdat ik niet akkoord ging met het programma dat de maatschappelijk werker voorstelde.

In juli werd ik in het opvangcentrum aan de deur gezet omdat ik het officiële programma niet had gevolgd. Het gaat om psychologische chantage.

Mensen die hun woning verliezen, zouden in hun eigen streek moeten kunnen blijven. Elk land in de Europese Unie zou de gemeenten moeten verplichten om opvang per regio te organiseren, waardoor steden waar meer opvangstructuren aanwezig zijn minder aantrekkelijk worden.

Ik ben elders ondergebracht en vind dat heel zwaar. Het vervoer is duur en ik kan mijn vrienden niet opzoeken.

Er is vooral nood aan opvang waar men lang genoeg kan blijven zodat begeleiding bij het zoeken naar een woning, gezondheidszorg en toegang tot of het behoud van tewerkstelling mogelijk is. Toch moet deze periode beperkt zijn. De overheden moeten de toegang tot een duurzame en zelfstandige woning binnen een bepaalde termijn kunnen waarborgen.

Ik maak gebruik van deze dienst. Voor mij is het een voorbereiding op zelfstandig wonen.

Voor mij is leven in gemeenschap de beste oplossing omdat slaapzalen net als de straat zijn.

Er is nood aan meer crisiscentra waar men drie tot vier weken kan blijven. Daar worden de formaliteiten afgehandeld om naar een andere opvangplaats te gaan waar je drie tot zes maanden kan blijven in afwachting van een sociaal appartement, op voorwaarde dat je begeleiding aanvaardt.

Meer huizen met thuishulp, geen onthaalhuizen.

Nachtopvang, waar men zich haast dagelijks moet aanmelden, mag enkel dienen voor noodgevallen.

Er zijn mensen die 20, 30 jaar hun toevlucht tot slaapzalen zoeken.

→ Alles moet in het werk gesteld worden opdat armen hun woning niet zouden verliezen. Hiertoe moeten preventieve maatregelen worden getroffen.

Het zou goed zijn om een alarmsysteem in te voeren wanneer de huur niet wordt betaald. Hierdoor zouden heel wat uitzettingen worden vermeden.

Het is duidelijk dat preventie meer dan nodig is. Het gaat om de tussenkomst van specialisten zodra men financiële moeilijkheden vaststelt, zoals achterstallige betalingen van facturen of kosten (huur, elektriciteit, ...).

Voor mij was de vzw Fundamentele die preventief te werk gaat, ondersteuning biedt bij de zoektocht naar werk en specifieke maatregelen treft om naar de kern van de echte problemen te gaan, een enorme steun.

Geen uitzetting zonder aangepaste nieuwe huisvesting.

■ VRAAG 4: HOE KAN ERVOOR GEZORGD WORDEN DAT DE PARTICIPATIE VAN THUISLOZEN EEN ZINVOLLE BIJDRAGE KAN LEVEREN BIJ HET ONTWIKKELEN VAN BELEID ROND THUISLOOSHEID?

→ Om een relevante participatie van dakloze personen op Europees vlak te garanderen, moet Europa de oprichting van een Europees participatief netwerk van daklozen ondersteunen dat deel uitmaakt van de participatieve netwerken van armen.

Aangezien de problematiek van daklozen de problematiek van zeer arme mensen is, moet een Europees participatief netwerk van daklozen, om relevant, representatief en doeltreffend te zijn, deel uitmaken van de participatieve netwerken van armen.

Tot dat Europese netwerk kunnen alle daklozen en alle daklozenorganisaties uit alle landen van de EU, die dit willen, toetreden. Zonder onderscheid. Mensen die op straat leven, mensen die tijdelijk bij vrienden logeren of die opvang hebben gevonden in de diensten, iedereen mag toetreden.

Een Europees netwerk van daklozen moet daklozen kunnen vertegenwoordigen op elk overleg, op alle vlakken die op hen betrekking hebben.

Het is verstandig om de gebruikers van de diensten te betrekken bij de politieke oplossingen, als we hierbij niet betrokken worden, zullen we nooit aan de debatten kunnen deelnemen.

Daklozen zouden moeten worden betrokken. Ze moeten ook op tijd worden geïnformeerd over de verschillende beslissingen of wetten die zijn aangenomen, er moet hen niet enkel worden gezegd wat ze moeten doen. De procedures moeten eenvoudiger, het moet gedaan zijn allerlei documenten te vragen waarvan daklozen niet weten waar ze ze moeten halen en die vervolgens door om het even wie worden gelezen.

→ Europa moet hulp bieden aan plaatselijke overheden die initiatieven voor de participatie van daklozen ondersteunen.

■ PARTICIPATIE

Een uitdrukking luidt: "Alleen wie schoenen draagt, voelt waar ze knellen", daarom moeten daklozen worden betrokken bij beslissingen met betrekking tot hun problemen.

Mensen die ervaring hebben met dakloosheid zouden daklozen kunnen wijzen op hun rechten, en hen begeleiden bij de verschillende diensten voor maatschappelijk welzijn en bij de stappen die ze moeten ondernemen.

Er zijn mensen die op straat terechtkomen, ze weten niet waarheen, meestal krijgen ze uitleg van mensen die zelf op straat leven, niet van instellingen.

Ik spreek dagelijks met daklozen en ook met mensen van Sand die gebruik maken van mijn ervaring.

De problemen worden niet opgelost vanachter een bureau, maar door te praten met de gebruikers en het personeel van de diensten.

Ze kunnen daklozen uitnodigen om zich in te zetten in de domeinen die hen aanbelangen.

In het onthaalcentrum waar ik verblijf, ben ik buurthoofd. Ik zet andere huurders aan om mee te doen, er gebeurt heel wat.

De plaatselijke organisaties die worden bestuurd door mensen die ervaring hebben met dakloosheid zouden moeten worden vertegenwoordigd in alles wat hen aanbelangt. Daklozen willen vertegenwoordigers hebben die hun belangen verdedigen en politiek actief zijn op verschillende machtsniveaus om hun situatie te verbeteren.

Een oplossing is de oprichting van bewonersraden, van dienstraden van ongeveer 25 personen die door twee thuislozen worden vertegenwoordigd.

Daklozen moeten vertegenwoordigd zijn in instellingen van gemeen recht (Algemene Raad, Tewerkstellingspool, Commissie Inroepbaar Recht op Huisvesting, Geïntegreerde Diensten voor Onthaal en Oriëntering, MDPH, Gemeentelijk Centrum voor Maatschappelijk Welzijn, ...).

Ze moeten vertegenwoordigd zijn in de Raden van Bestuur van verenigingen en federaties.

Er moet op nationaal vlak een militante, onafhankelijke beslissingsbevoegde instantie komen die de instanties die de thuislozen opvangen, overkoepelt.

■ VRAAG 5: IN WELKE MATE MOETEN OPVANGINSTELLINGEN VOOR THUISLOZEN TOEGANKELIJK ZIJN VOOR MENSEN ZONDER PAPIEREN EN ANDERE MENSEN MET EEN PRECAIRE WETTELIJKE STATUS?

→ Iedere inwoner van de Europese Unie die, om welke reden ook, zonder middelen en zonder woning in een ander land van de EU verblijft, moet toegang hebben tot maatschappelijke hulp en tot dezelfde lokale nood- en opvangstructuren.

Ik weet dat hier heel wat vreemdelingen komen werken, maar dat ze slecht worden behandeld en terechtkomen in het zwarte of illegale circuit. Ik vind dat ze in alle landen van de EU evenwaardig moeten worden behandeld.

Ik heb horen zeggen dat het in België, Frankrijk en Duitsland beter is.

Dakloze EU-burgers moeten dezelfde rechten hebben als thuisloze Denen.

→ Er moet een Europees Sociaal Fonds komen waartoe alle landen van de Europese Unie bijdragen. Dit moet de lokale overheden toelaten om hulp en opvang te bieden aan Europese migranten die zonder middelen of woonst in een ander EU-land dan het hunne verblijven.

Het is moeilijk om migranten gelijke rechten te garanderen wanneer er al maar weinig middelen voor de eigen onderdanen zijn. Naarmate de middelen schaarser worden, steekt racisme steeds vaker de kop op.

Denemarken kan alle daklozen niet alleen helpen, ik vind het niet leuk dat daklozen vanuit de hele EU naar hier komen.

Eerst moeten de Belgen, dan de Europeanen en daarna de vreemdelingen van buiten Europa worden geholpen.

Als mijn land de problemen van zijn eigen daklozen nog niet kan oplossen, hoe gaat het de andere Europeanen dan kunnen helpen? Het lijkt me logisch dat iedereen begint met "voor zijn eigen deur te veggen".

Er is onvoldoende huisvesting voor daklozen in onze stad, daklozen uit de EU toelaten zou de situatie alleen maar verergeren.

Men moet zich bekommeren om de legale daklozen, de anderen moeten worden uitgewezen. Waar ik woon, bestaat er een soort sociale verplichting, een systeem waardoor heel wat dakloze vreemdelingen vluchten, ze vinden een andere omgeving waar ze zich gemakkelijker kunnen aanpassen.

■ VRAAG 6: WAT ZOULDEN DE BELANGRIJKSTE INGREDIENTEN VAN EEN EUROPESE (EU) STRATEGIE ROND THUISLOOSHEID MOETEN ZIJN?

→ Definitie van “woonst” en van “dakloze” “”

Alle Europese landen moeten dringend dezelfde definitie voor daklozen hanteren.

→ Armoede en sociale uitsluiting bestrijden door de invoering van fundamentele sociale rechten.

De fundamentele rechten moeten voor alle Europeanen gewaarborgd zijn.

De realiteit leert dat de EU niet over middelen beschikt om haar lidstaten te verplichten een sociaal beleid in te voeren. Toch zal een daadwerkelijke toepassing van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden de naleving van de fundamentele rechten van de Europese burgers waarborgen.

Wanneer sommige lidstaten niet van voldoende politieke bereidheid getuigen tegenover daklozen, moet de EU optreden. Ze kan haar tussenkomsten op maatschappelijk vlak uitbreiden via subsidies en hulp aan verenigingen.

→ Toepassing van het recht op wonen

De Europese Unie moet de landen aanzetten tot het bouwen van meer woningen voor de behoeftigen.

Via de wetgeving, door overal dezelfde wetten toe te passen.

Het recht op een woning is een recht voor allen. Dit recht moet in alle landen van de Unie worden erkend.

De Europese Unie houdt zich wel bezig met het privatiseren van de posten, de elektriciteitsmarkt en de spoorwegen. Waarom dan niet met huisvesting? Ze zou de gemeenten kunnen verplichten te beschikken over x aantal sociale woningen per y aantal inwoners; ze zou meer hulp kunnen geven om ervoor te zorgen dat huisjesmelkers hun huizen in orde brengen en zo vermijden dat ze moeten worden verkocht of afgebroken ten voordele van bepaalde grote firma's. Wanneer Europa hulp geeft om steden te moderniseren, kan ze verplichten om een aantal woningen tegen een goede prijs te bouwen.

→ De participatie van daklozen stimuleren.

Duurzaamheid van de consensusconferentie om de resultaten op te volgen: betrokken zijn bij de evaluatie en er ook de hoofdrolspeler van zijn.

→ Recht op migratie en rondzwerven en op een identiteitsdocument

De EU moet niet alleen toelaten dat iedereen vrij kan reizen naar waar hij/zij wil, er moet ook een verandering van de rechten komen.

Europa is niet-sociaal opgebouwd. Het zou zijn grenzen kunnen openstellen voor de rechten van de Europeanen. De eerste drie maanden dat je in België bent, word je beschouwd als toerist en heb je dus geen enkel sociaal recht.

Europa moet het vrije verkeer van armen verplicht maken. Momenteel mag je slechts in een land blijven als je er aangegeven werk hebt. Al die Roemenen, Polen, Fransen die hier verblijven en geen aangegeven werk hebben, bestaan die dan niet? Ze hebben geen enkel recht, en waarom niet??? Het zijn toch Europeanen? Ze zouden rechten moeten hebben zoals iedereen, maar dan moet hun eigen land betalen, onze OCMW's in België moeten niet overbelast worden.

CONCLUSIES

Iedere dakloze persoon wil een woning, een thuis, in de echte zin van het woord. De getuigenissen van iedereen die aan het overleg heeft deelgenomen, in 8 landen van de EU, wijzen allemaal in dezelfde richting. Allen, dakloos en op straat, of mensen in een tijdelijke opvangstructuur, of die tijdelijk bij vrienden logeren, drukken dezelfde wens uit: een eigen plek, een thuis hebben.

Als preventieve oplossingen, zijn woning niet te verliezen en als oplossingen om opnieuw woning te vinden, willen daklozen in de eerste plaats betaalbare huurprijzen. Begeleiding wordt vaak als essentieel beschouwd.

"Housing first" is een piste die voorrang geeft aan onmiddellijke toegang tot een stabiele woning voor daklozen, die een antwoord biedt op de verschillende problemen zonder dat deze mensen verplicht zijn om verschillende onthaalinstanties en opvang te doorlopen. Deze politieke optie zou ervoor kunnen zorgen dat de Europese doelstelling, bedoeld om de "dakloosheid op straat" een halt toe te roepen, kan worden bereikt. Er moeten echter aanzienlijke investeringen worden toegekend om woningen te bouwen en om de implementering van de hulp en de begeleiding die nodig is voor deze aanpak mogelijk te maken. Anders blijft het risico te groot dat slecht een beperkt aantal daklozen wordt bereikt, namelijk zij die momenteel in (semi)openbare plaatsen - zoals stations -verblijven in afwachting van een woning. Mensen die niet worden bereikt lopen het risico uit het openbare domein te verdwijnen zonder dat men ze heeft kunnen helpen. Door voornamelijk te investeren in acties die zich richten op daklozen in openbare plaatsen benadeelt men bovendien daklozen die niet in openbare plaatsen leven.

Al te vaak wordt de veiligheid van de gebruikers van (semi)openbare plaatsen aangehaald ter rechtvaardiging van de acties die zijn bedoeld om deze plaatsen uiteindelijk te vrijwaren van "potentiële verdachten". Het is natuurlijk van primordiaal belang dat de veiligheid kan worden gewaarborgd, maar dit mag niet gebeuren ten koste van mensen die al te vaak worden beschouwd als een last waarvan men zich moet ontdoen, terwijl deze mensen geen enkele misdaad of strafbaar feit hebben gepleegd.

Het voortzetten en opdrijven van het werk met als doel een einde te stellen aan de armoede en de sociale uitsluiting is de enige geldige weg om een einde te maken aan dakloosheid.

Hierbij dient nadrukkelijk te worden aangegeven, om dit niet te vergeten of uit het oog te verliezen, dat het einddoel van het Europees Sociaal Project bestaat uit de oprichting van een samenleving die is gebaseerd op de toegang tot en het uitoefenen van de Mensenrechten Voor en Met Iedereen.

Om deze rechtvaardige en ambitieuze doelstelling te bereiken, hebben alle overheden, op alle machtsniveaus, de verantwoordelijkheid om alles in het werk te stellen om de wetten en reglementeringen toe te passen die de toegang tot en het uitoefenen van de fundamentele sociale rechten waarborgen, zoals de toegang tot en het gebruik van gezondheidszorg, onderwijs, werk en huisvesting.

Al te vaak worden de toegang tot en uitoefening van deze rechten beperkt of verhinderd door opgelegde of onaangepaste voorwaarden, met name voor diegenen die er het meest nood aan hebben. De beslissingnemers moeten bereid zijn om dit op te lossen.

Niemand zegt dat het gemakkelijk is om deze doelstelling van Sociale Rechtvaardigheid te bereiken door de oprichting van een Europa dat steunt op Rechten. Het is echter mogelijk wanneer men oordeelkundige keuzes maakt en een bereidwillige houding aanneemt.

Bewust van het feit dat het verschillende generaties zal duren vooraleer we de vruchten van de toegang tot en het uitoefenen van de Rechten Voor Iedereen zullen plukken, moeten gerichte keuzes worden gemaakt en aanzienlijke investeringen worden doorgevoerd zonder nog langer te wachten.

De daklozen weigeren zich over te geven aan pessimisme en willen erin blijven geloven. Het is de verantwoordelijkheid van de politieke actoren om naar hen te luisteren, met hen samen te werken en verstandig, concreet en snel te handelen.

Deze onafhankelijke studie is in opdracht van de Programmatorische Overheidsdienst Maatschappelijke Integratie uitgevoerd in het kader van de Europese Consensusconferentie Dakloosheid, een officieel evenement van het Belgische Voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie (EU) tijdens het tweede semester van 2010. Het vertegenwoordigt niet noodzakelijkerwijs de standpunten van de regering van België.

